

полягає в тому, що при їх застосуванні використання теоретичних знань найбільш наближене до реалій практики.

Отже, зважаючи на зазначені переваги, активні форми навчання застосуванню СПЕ в кримінальних провадженнях роблять можливим більш глибоке вивчення: найбільш актуальних теоретичних і практичних проблем сучасної судово-психологічної експертології як спеціальної дисципліни; особливостей предмета, методів та системи СПЕ, головних тенденцій її розвитку; можливостей сучасної психології при вирішенні проблем кваліфікації групових злочинів, злочинів із порушення ворожнечі за національними або релігійними ознаками; психолого-правових характеристик афекту, безпорадного стану, відставання неповнолітнього у психічному розвитку, не пов'язаного з психічним розладом.

Юрчук О.Ф., професор кафедри управління та роботи з персоналом НАВС, кандидат філологічних наук, доцент

ПСИХОЛІНГВІСТИЧНА СКЛАДОВА ФОНОСКОПІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Експертна діяльність, що є невід'ємною частиною діяльності процесуальної, характеризується своєю розгалуженістю і вимагає від експерта не тільки і не стільки юридичних знань, але й спеціалізованих компетенцій в межах прикладного фаху. Сучасний етап стрімкого розвитку інформаційних технологій, значного поширення об'єктів наукових досліджень зумовив необхідність охоплення інтегральних сфер у професійній діяльності експерта. Яскравим прикладом цьому слугує фоноскопична експертиза, яка має на меті вирішення завдань щодо ідентифікації людини за її усним мовленням, а також в окремих випадках – і діагностики мовленнєвої особистості. Будучи за своєю природою експертизою комплексною, вона поєднує зусилля інженерів-акустиків і лінгвістів. При вирішенні завдань ідентифікаційного

характеру у ході дослідження фахівцем, як правило, доводиться працювати із сигналаграмами, порівнюючи 2 види записів: зроблені під час юридично значущої події і відібрані в якості зразка в ході процесуальних дій.

Серед приблизного переліку питань, що ставляться перед експертом, окрім власно технічних (наявність у записі ознак монтажу), лінгвістичних (розшифрування і письмове відтворення тексту розмови), комплексних ідентифікаційних (чи належить мовлення на представлений фонограмі громадянину N), нерідко є і такі, що потребують глибокої обізнаності експерта у психолінгвістиці: в якому психологічному стані знаходився підозрюваний під час розмови? Чи є у його мовленнєвій поведінці прояви агресії? Чи використовувалися підозрюваним під час розмови засоби психологічного впливу на співрозмовника? Чи зафіксовані ознаки зміненого стану свідомості особистості? і т.д.

Нерідко експертна помилка можлива через те, що дослідник не приділяє належної уваги психологічним параметрам, як-от: забарвлення дискурсу, стан, настрій, перетворення, що відбуваються у мовленні під впливом вживання алкогольних або наркотичних речовин. У такий спосіб виникає потреба чітко диференціювати константні ознаки мовлення (індивідуальні особливості артикуляції звуків і звукосполучень, прояви ідіостилю на лексичному і граматичному рівнях), а також змінні ознаки. За нашими спостереженнями, найбільш інформативними показниками зміни у психологічному стані особистості є насамперед паравербальні індикатори. Зокрема, уповільнюється чи пришвидшується темп мовлення, ламається ритміка, нерідко з'являються пролонговані паузи хезитації, збільшується чи зменшується порівняно зі звичним режимом гучність мовлення, за певних обставин, може суттєво підвищуватися частота основного тону голосу і т.ін.

Врахування перелічених ознак є важливим, по-перше, при здійсненні порівняльного аналізу представлених на дослідження фонограм, по-друге, при вирішенні завдань діагностичного характеру, що поставлені слідчим, оскільки це має значення для підтвердження або спростування певної версії.

Виходячи з цього, можна зробити висновок, що, на відміну від психологічної чи психіатричної експертизи, фоноскопія відкрито не проголошує охоплення вказаної сфери знань, проте на практиці вирішення завдань ідентифікаційного або діагностичного характеру без опори на інтегральні галузі унеможлиблюється.

Список використаних джерел

1. Костицький М.В., доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України, член-кореспондент НАПН України, заслужений юрист України Про психологічну експертизу та розширення сфери її застосування в Україні.
2. Андросюк В.Г. професор кафедри юридичної психології Національної академії внутрішніх справ, канд. психол. н., професор, Дегтяренко М.А. здобувач кафедри юридичної психології Національної академії внутрішніх справ Досвід використання психологічного знання в судовій системі США та Західної Європи
3. Бандура О.О., професор кафедри філософії права та юридичної логіки Національної академії внутрішніх справ, доктор філософських наук, Про психологічний аспект основного питання філософії
4. Бровко Н.І., завідувач кафедри історії, теорії держави і права та державного будівництва Білоцерківського національного аграрного університету, канд. юрид. н. Психологічні засади осмислення феномену свободи
5. Гурак Р.В., Голова Державної інспекції навчальних закладів України, канд. юрид. н., Розвиток юридичної психології в контексті розвитку юридичної освіти
6. Кошинець В., завідувач кафедри юридичної психології та прокурорської етики Національної академії прокуратури України, канд. юрид. н., доцент Психологічні та етичні засади участі прокурора в юрисдикційному процесі
7. Кудерміна О.І. доктор психол. н., доцент, завідувач кафедри юридичної психології Національної академії внутрішніх справ, Особливості політико-правової свідомості сучасної молоді
8. Кушакова-Костицька Н.В. професор кафедри філософії права та юридичної логіки Національної академії внутрішніх справ, канд. юрид. наук, с.н.с., заслужений юрист

України Інформаційна етика як підґрунтя правового регулювання Інтернет

9. Ландіна А.В., канд. юрид. наук, наук співробітник відділу проблем кримінал права, кримінології та судоустрою Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України Роль юридичної психології при визначенні ознак суб'єкта злочину у кримінальному праві

10. Луцький А.І., ректор Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького, канд. юрид. н., доцент Взаємодія правової ідеології та правової психології в соціальній правосвідомості

11. Медведєв В.С. професор кафедри юридичної психології Національної академії внутрішніх справ, доктор психологічних наук, професор Принципи сучасної вітчизняної юридичної психології

12. Меленко С.Г., доктор юрид. н., доцент, завідувач кафедрою Європейського права та порівняльного правознавства Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Давньогрецькі витоки конституціоналізму

13. Павлишин О.В., докторант докторантури та ад'юнктури Національної академії внутрішніх справ, канд. юрид. н., доцент Взаємодоповнення семіотико-правової та юридико-психологічної методології в процесі міждисциплінарних досліджень правових явищ

14. Сидорчук Ю.М., завідувач юридичного відділу Європейського університету, канд. юрид. н., Застосування психологічних знань у процесі захисту прав людини

15. Хохліна О.П., професор кафедри психології та педагогіки ННІ права та психології Національної академії внутрішніх справ, доктор психол. наук, професор До проблеми змісту методологічних принципів юридичної психології

16. Цільмак О.М., доктор юрид. н., професор, професор кафедри криміналістики, судової медицини та психіатрії Одеського державного університету внутрішніх справ Деякі проблеми методології наукових досліджень.